

www.itu.int

www.euipo.europa.eu

INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ PAŽEIDIMO IŠMANIŲJŲ TELEFONŲ SEKTORIUJE EKONOMINIAI NUOSTOLIAI

2017 m. vasario mėn.

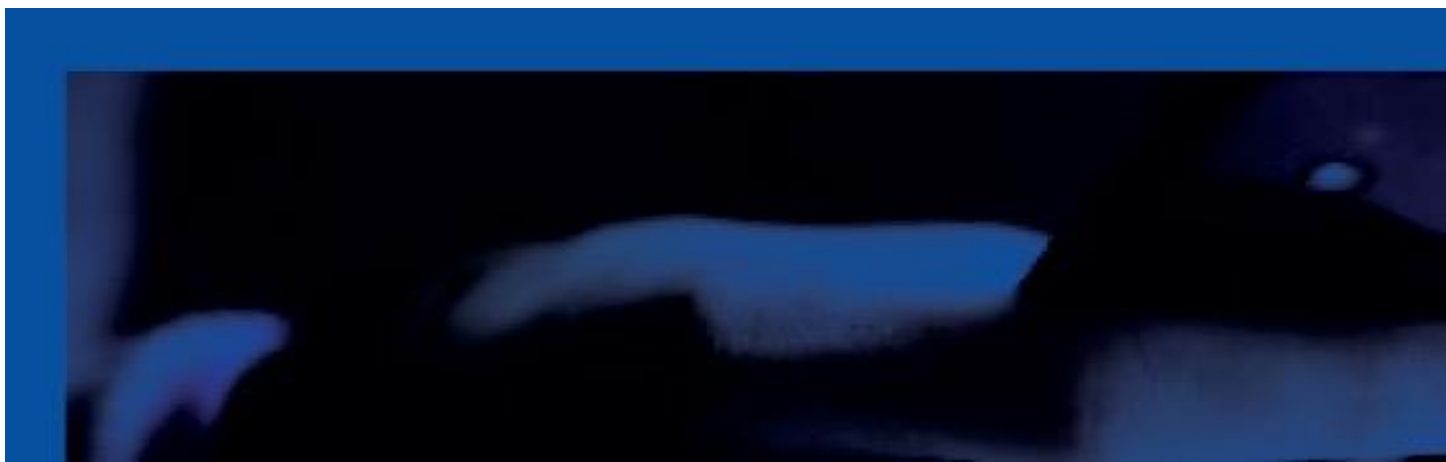
INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ PAŽEIDIMO IŠMANIŲJŲ TELEFONŲ SEKTORIUJE EKONOMINIAI NUOSTOLIAI

EUIPO PROJEKTŲ GRUPĖ

Vyriausiasis ekonomistas Nathan Wajsman
Ekonomistė Carolina Arias Burgos

PADEKA

Autoriai norėtų padėkoti Stebėsenos centro Ekonomikos ir statistikos darbo grupės nariams, pateikusiems naudingų pastabų dėl šios serijos ataskaitų ir taikytos metodikos. Vertingą pagalbą suteikė Tarptautinės telekomunikacijų sąjungos (ITU) Telekomunikacijų plėtros biuras (BDT), ypač Reguliavimo ir rinkos aplinkos skyrius (RME) bei IRT duomenų ir statistikos skyrius (IDS). Be to, mobiliojo ir belaidžio ryšio įmonių forumas (angl. *Mobile & Wireless Forum*, MWF) suteikė informacijos apie ES išmaniųjų telefonų rinką.

Turinys

1. Įžanga _____	04
2. Santrauka _____	06
2.1. Metodika ir duomenys _____	06
2.2. Pagrindinės išvados _____	06
2.3. Neekonominiai išmaniųjų telefonų klastojimo padariniai _____	11

1. IŽANGA

INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ PAŽEIDIMO IŠMANIŲJŲ TELEFONŲ SEKTORIJE EKONOMINIAI NUOSTOLIAI

Europos intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų stebėsenos centras (toliau – stebėsenos centras) įkurtas siekiant geriau suprasti intelektinės nuosavybės ir neigiamų intelektinės nuosavybės teisių (INT) pažeidimų padarinių įtaką. Vadovaujantis Reglamentu (ES) Nr. 386/2012, iš Komisijos jis buvo perduotas Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybai (EUIPO).

Tarptautinė telekomunikacijų sąjunga (ITU) yra specializuota Jungtinių Tautų informacinių ir ryšių technologijų (IRT) agentūra, kuri, be kita ko, atsakinga už pasaulinio radijo dažnių spektro ir palydovų orbitų paskirstymą, nematomą tinklų ir technologijų tarpusavio ryšį užtikrinančių techninių standartų rengimą ir bendruomenių, kuriose nesukurtos atitinkamos sąlygos naudotis tokiais paslaugomis, galimybių naudotis IRT gerinimą visame pasaulyje. Jos tikslas – veiksmingai, saugiai, lengvai ir nebrangiai užtikrinti viso pasaulio žmonėms galimybę naudotis šiuolaikinėmis ryšių technologijomis.

Bendradarbiaujant su Europos patentų tarnyba¹ ir EUIPO (jo stebėsenos centru) buvo atliktas tyrimas, kuris atskleidė, kad maždaug 42 proc. visos ekonominės veiklos ir 28 proc. viso užimtumo ES tiesiogiai susiję su INT imliais pramonės sektoriais, dar 10 proc. darbo vietų ES sukuriama dėl INT imlių pramonės sektorių iš kitų pramonės sektorių įsigyjamų prekių ir paslaugų.

Atliekant kitą tyrimą², buvo lyginami Europos įmonių, kurioms priklauso tam tikros INT, ir įmonių, kurios nėra INT savininkės, ekonominės veiklos rezultatai; nustatyta, kad INT savininkų vienam darbuotojui tenkančios įplaukos yra vidutiniškai 28 proc. didesnės nei kitų įmonių ir tai turi ypač didelę įtaką mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI). Nors tik 9 proc. MVI yra įregistravusios savo INT, jų vienam darbuotojui tenkančios įplaukos yra beveik 32 proc. didesnės nei kitų MVI.

Europos piliečių suvokimas apie intelektinę nuosavybę ir klastojimą bei piratavimą ir su tuo susijusi elgsena³ taip pat buvo vertinami atliekant ES masto apklausą. Ši apklausa atskleidė, kad nors piliečiai iš esmės pripažįsta intelektinės nuosavybės vertę, tam tikrais atvejais jie taip pat yra linkę pateisinti pavienius INT pažeidimus.

Stebėsenos centras siekia užbaigti išsamų padėties šiuo klausimu vertinimą, įvertindamas ekonominį klastojimo ir piratavimo poveikį.

2016 m. EUIPO ir ITU pasirašė susitarimą dėl bendradarbiavimo rengiant su išmaniaisiais telefonais susijusių intelektinės nuosavybės teisių (INT) pažeidimų ekonominio poveikio tyrimą. Ši ataskaita yra to susitarimo rezultatas.

Metodikos požiūriu ši užduotis kelia tam tikrų sunkumų, nes tyrimo tikslas yra atskleisti reiškinio, kurio dėl jo pobūdžio neįmanoma tiesiogiai stebėti, ypatumus. Siekdamas kiekybiškai įvertinti INT pažeidimų apimtį, mastą ir poveikį (tai yra nustatyta jo įgaliojimuose), stebėsenos centras parengė laipsnišką klastojimo neigiamo poveikio ir jo padarinių teisėtai komercinei veiklai, vyriausybėms ir vartotojams bei apskritai visuomenei vertinimo metodą.

Buvo pasirinkti keli INT imlūs pramonės sektoriai, kurių produktai yra arba, manoma, gali būti klastojami. Atliekant

¹ „Intellectual Property Rights intensive industries and economic performance in the European Union“ („Intelektinės nuosavybės teisėms imlūs pramonės sektoriai ir ekonominės veiklos rezultatai Europos Sąjungoje“), EUIPO/EPO, 2016 m. spalio mėn.

² „Intellectual property rights and firm performance in Europe: an economic analysis“ („Intelektinės nuosavybės teisės ir įmonių veiklos rezultatai Europoje. Ekonominė analizė“) (2015 m. birželio mėn.)

³ „European citizens and intellectual property: perception, awareness and behaviour“ („Europos piliečiai ir intelektinė nuosavybė. Suvokimas, sąmoningumas ir elgsena“), 2013 m. lapkričio mėn., 2017 m. atnaujinta ataskaita (bus paskelbta).

ankstesnius tyrimus, buvo analizuojami šie sektoriai: kosmetikos ir asmens priežiūros priemonių, drabužių, avalynės ir aksesuarų, sporto prekių, žaislų ir žaidimų, juvelyrinių dirbinių ir rankinių laikrodžių, rankinių ir lagaminų, muzikos įrašų, alkoholinių gėrimų ir vynu, vaistų ir pesticidų.

Lig šiol paskelbtuose atskiruose sektorių tyrimuose buvo vertinamas ES rinkoje esančių suklastotų prekių poveikis. Šis vienuoliktasis išmaniųjų telefonų sektorių apimantis tyrimas skelbiamas bendradarbiaujant su ITU – visame pasaulyje veikiančia JT agentūra. Todėl, nors šio tyrimo metodika panaši į ankstesniuose atskirų sektorių tyrimuose taikytą metodiką, jis apima ne tik ES valstybes. Kadangi į šį tyrimą reikėjo įtraukti daugiau šalių ir atsižvelgti į šio sektoriaus ypatumus, teko naudoti skirtingus duomenų šaltinius bei įvairiais būdais koreguoti taikomą metodiką.

2. SANTRAUKA

INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ PAŽEIDIMO IŠMANIŲJŲ TELEFONŲ SEKTORIJE EKONOMINIAI NUOSTOLIAI

2.1. Metodika ir duomenys

Šio tyrimo tikslas – įvertinti klastojimo ekonominio poveikio mastą teisėtą veiklą vykdančioms įmonėms. Šios analizės atspirties taškas – 86 šalyse parduotų išmaniųjų telefonų skaičius, apskaičiuotas remiantis pardavimo vietose fiksuojamais vartotojų įsigyjamų prekių duomenimis. Numatytų pardavimo rezultatų įverčiai pagrįsti naujų išmaniųjų telefonų ryšių ir numatyto prietaisų pakeitimo naujais duomenimis. Vėliau kiekvienos šalies numatytų ir faktinių pardavimo rezultatų įverčiai analizuojami taikant statistinius metodus. Šį skirtumą iš dalies galima paaiškinti socialiniais ir ekonominiais veiksniais, kaip antai BVP vienam gyventojui arba belaidžio plačiajuosčio ryšio paslaugų kainomis. Be to, aptariami su klastojimu susiję veiksniai, kaip antai teisinė ir reguliavimo aplinka⁴.

Metodika išsamiai paaiškinta 5 skyriuje.

2.2. Pagrindinės išvados

Manoma, kad 2015 m. ES teisėtą veiklą vykdančios subjekto pardavė 14 mln. išmaniųjų telefonų mažiau, nei jų būtų parduota, jei šie gaminiai nebūtų klastojami. Tai reiškia, kad dėl ES rinkoje esančių suklastotų išmaniųjų telefonų patirta maždaug 4,2 mlrd. eurų nuostolių, t. y. 8,3 proc. šio sektoriaus pardavimo pajamų.

Apytikriai apskaičiuota, kad visame pasaulyje išmaniųjų telefonų sektoriuje suklastota 184 mln. vienetų gaminių, kurių vertė – 45,3 mlrd. eurų, t. y. 12,9 proc. visų pardavimo pajamų.

Toliau pateiktoje lentelėje nurodyti tiek procentine pardavimo pajamų dalimi, tiek euraiš išreikšti regionų⁵ lygmeniu patirti pardavimo pajamų nuostoliai kartu su pasikliautiniais intervalais.

⁴ Šiame tyrime naudotas Pasaulio banko sudarytas pasaulinis valdymo rodiklis „Valdžios veiksmingumas“. Šis rodiklis suteikia galimybę pateikti įžvalgas, susijusias su viešųjų paslaugų kokybe, valstybės tarnybos kokybe ir jos nepriklausomumo nuo politinio spaudimo laipsniu, taip pat politikos strategijų rengimu ir įgyvendinimo kokybe bei vyriausybės įsipareigojimo įgyvendinti tokias politikos strategijas patikimumu.

⁵ Kiekvienam regionui priskiriamos valstybės nurodytos 4 lentelėje.

**1 LENTELĖ. DĖL IŠMANIŲJŲ TELEFONŲ KLASTOJIMO PATIRTI PARDAVIMO PAJAMŲ
NUOSTOLIAI PAGAL REGIONĄ IR PASIKLIAUTINIEJĮ INTERVALAI (2015 M.).**

	Pardavimo pajamų nuostoliai (mln. EUR)	Nuostolių procentinė dalis (%)	Viršutinė riba	Apatinė riba
Europos Sąjunga*	4.212,2	8,3%	9,1%	7,4%
Kitos Europos šalys	1.207,0	12,9%	16,1%	9,7%
NVS**	1.122,9	20,3%	25,0%	15,7%
Azijos ir Ramiojo vandenyno šalys***	7.166,6	11,8%	13,7%	10,0%
ASEAN****	2.674,9	16,9%	19,3%	14,6%
Arabų valstybės	1.975,7	17,4%	20,2%	14,6%
Afrika	1.024,9	21,3%	24,4%	18,2%
Lotynų Amerika	4.706,5	19,6%	22,9%	16,2%
Šiaurės Amerika	4.927,2	7,6%	9,9%	5,3%
Kinija	16.335,8	15,6%	20,4%	10,9%
IŠ VISO	45.353,8	12,9%	13,7%	12,0%

*28 ES valstybės narės, išskyrus Malta ir Bulgariją.

**NVS – Nepriklausomų valstybių sandrauga.

*** Azijos ir Ramiojo vandenyno regiono šalys, išskyrus Kiniją ir ASEAN šalis.

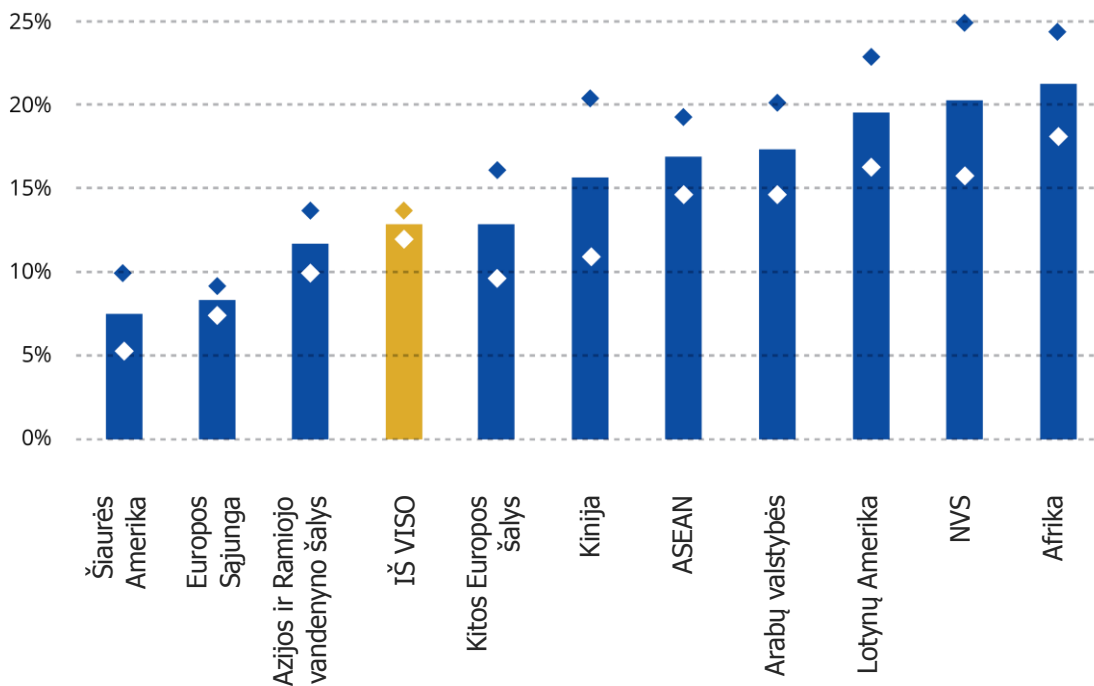
**** ASEAN – Pietryčių Azijos valstybių asociacija.

Šaltinis – EUIPO skaičiavimai.

Apskaičiuoti dėl išmaniųjų telefonų klastojimo kiekviename regione patirtų pardavimo pajamų nuostolių įverčiai nurodyti toliau pateiktame grafike. Kiekvienas stulpelis rodo klastojimo poveikį teisėtą veiklą vykdančių įmonių pardavimo pajamoms, išreikštą procentine pardavimo pajamų dalimi, o rombėliai rodo to įverčio 95 proc. pasikliautinąjį intervalą⁶.

⁶ 95 proc. pasikliautinis intervalas – tai apskaičiuotas statistinis rodiklis, kuris reiškia, kad yra 95 proc. tikimybė, jog tikrasis skaičius yra didesnis už apatinę to intervalo ribą ir mažesnis už jo viršutinę ribą. Pavyzdžiui, visos ES pardavimo pajamų nuostolių procentinės dalies įvertis yra 8,3 proc., o tikrosios procentinės dalies 95 proc. pasikliautinis intervalas yra 7,4–9,1 proc.

1 PAV. DĖL IŠMANIŲJŲ TELEFONŲ KLASTOJIMO PATIRTI PARDAVIMO PAJAMŲ NUOSTOLIAI PAGAL REGIONĄ (2015 M.).

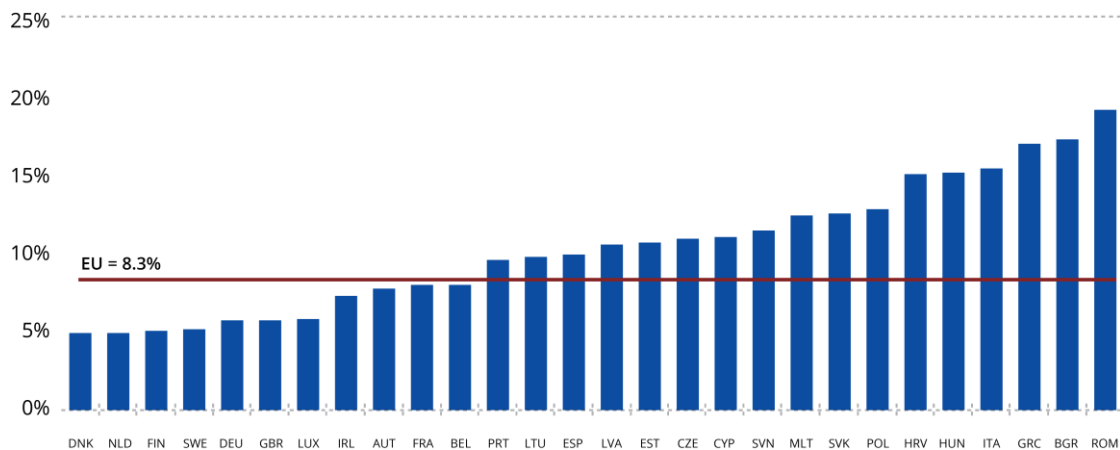
Šaltinis – EUIPO skaičiavimai.

Kinijoje patiriami pardavimo pajamų nuostoliai sudaro 36 proc. visame pasaulyje patiriamų pardavimo nuostolių. Pagal absoliutinę vertę pardavimo pajamų nuostoliai Šiaurės Amerikoje ir Lotynų Amerikoje yra ganėtinai panašūs, nors pagal santykinę vertę Lotynų Amerikoje šie nuostoliai yra tris kartus didesni. Šiaurės Amerika ir ES yra tie du regionai, kuriuose santykinis klastojimo poveikis pardavimo pajamoms yra mažiausias ir siekia mažiau nei 10 proc.

Iš ES valstybių narių vienuolikoje šis rodiklis yra mažesnis už 8,3 proc. ES vidurkį. Pagal santykinę vertę mažiausias išmaniųjų telefonų klastojimo poveikis registruojamas Danijoje (4,9 proc.), didžiausias – Rumunijoje (19,1 proc.). Pagal absoliutinę vertę didžiausias poveikis juntamas Italijoje, kur dėl klastojimo patiriami pardavimo pajamų nuostoliai siekia apytikriai 885 mln. eurų, antra pagal šį rodiklį – Jungtinė Karalystė (660 mln. eurų); toliau rikiuojasi Vokietija (564 mln. eurų), Ispanija (386 mln. eurų) ir Prancūzija (380 mln. eurų). Dėl klastojimo penkiose didžiausiose ES valstybėse narėse patiriama 2,9 mlrd. eurų nuostolių, t. y. beveik 70 proc. visų ES prarastų pardavimo pajamų.

2 PAV. DĖL IŠMANIŲJŲ TELEFONŲ KLASTOJIMO PATIRTI PARDAVIMO PAJAMU NUOSTOLIAI ES VALSTYBĖSE NARĖSE (2015 M.)⁷

Šaltinis – EUIPO skaičiavimai.

Toliau pateiktoje lentelėje nurodyti kiekvienos šalies pardavimo pajamų nuostolių įverčiai, išreikšti visų pardavimo pajamų procentine dalimi.

⁷ Visoje ataskaitoje naudojami Tarptautinės standartizacijos organizacijos (ISO) patvirtinti šalių kodai. Žr. http://wits.worldbank.org/wits/wits/witshelp/Content/Codes/Country_Codes.htm

**2 LENTELĖ. DĖL IŠMANIŲJŲ TELEFONŲ KLASTOJIMO PATIRTI PARDAVIMO PAJAMŲ
NUOSTOLIAI ES VALSTYBĖSE NARĖSE (2015 M.).**

Kodas	Šalis	Pardavimo pajamų nuostoliai (%)
AUT	AUSTRIJA	7,7
BEL	BELGIJA	8,0
BGR	BULGARIJA	17,2
CYP	KIPRAS	11,0
CZE	ČEKIJA	10,9
DEU	VOKIETIJA	5,7
DNK	DANIJA	4,9
EST	ESTIJA	10,6
GRC	GRAIKIJA	16,9
ESP	ISPANIJA	10,0
FIN	SUOMIJA	5,1
FRA	PRANCŪZIJA	8,0
HRV	KROATIJA	15,0
HUN	VENGRIJA	15,1
IRL	AIRIJA	7,3
ITA	ITALIJA	15,4
LTU	LIETUVA	9,8
LUX	LIUKSEMBURGAS	5,8
LVA	LATVIJA	10,6
MLT	MALTA	12,4
NLD	NYDERLANDAI	5,0
POL	LENKIJA	12,8
PRT	PORTUGALIJA	9,5
ROM	RUMUNIJA	19,1
SWE	ŠVEDIJA	5,2
SVK	SLOVAKIJA	12,5
SVN	SLOVĖNIJA	11,5
GBR	JUNGTINĖ KARALYSTĖ	5,7
ES	EUROPOS SĄJUNGA	8,3

Šaltinis – EUIPO skaičiavimai.

2.3. Neekonominiai išmaniųjų telefonų klastojimo padariniai

Šioje ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriama ekonominiams išmaniųjų telefonų klastojimo padariniams. Vis dėlto yra daug kitų sričių, kurias šis reiškinys taip pat veikia, kaip antai sveikatą ir saugą, aplinką, tinklų veiklos kokybę, kibernetinį saugumą ir privatumą. Neseniai paskelbtoje ITU ataskaitoje nurodyti tokie *neekonominiai* mobiliųjų prietaisų klastojimo padariniai⁸:

- prastesnė mobiliųjų telekomunikacijų įmonių paslaugų kokybė, kuri neigiamai veikia vartotojų ir įmonių patirtį;

- dėl netinkamų ar trūkumų turinčių komponentų arba medžiagų naudojimo kylantis pavojus vartotojų saugumui;

- daugiau su kibernetiniu saugumu susijusių grėsmių;

- grėsmė vartotojų privatumui;

- neigiama įtaka skaitmeninių sandorių saugumui;

- žala labiausiai finansiškai pažeidžiamiems vartotojams, kadangi vartotojui nesuteikiama garantija ir kitaip pažeidžiami vartotojų apsaugos įstatymų reikalavimai;

- pavojai aplinkai ir vartotojų sveikatai dėl gaminant šiuos prietaisus naudojamų pavojingų medžiagų.

Daugelis iš šių padarinių ypač svarbūs tokiuose regionuose kaip Afrika, kur daugelis vartotojų pasikliauna savo išmaniaisiais telefonais netgi labiau nei Europos ar Šiaurės Amerikos vartotojai. Neretai išmanusis telefonas yra vienintelis būdas prisijungti prie interneto ir pagrindinis bankininkystės paslaugų šaltinis (gerai žinomas pavyzdys – M-PESA mobiliosios bankininkystės paslauga Kenijoje). Tokiomis aplinkybėmis bet kokia kenkimo programinė įranga ar kiti saugumo pažeidimai, kurie gali būti daromi, kai naudojami suklastoti prietaisai, turi rimtų padarinių.

Gaminant suklastotus gaminius naudojamos netinkamos komponentų surinkimo technologijos ir prastos kokybės komponentai, todėl juose yra pavojingų medžiagų, kurios daugelyje šalių yra draudžiamos pagal pavojingų medžiagų naudojimo apribojimo (RoHS) arba atitinkamus nacionalinės teisės aktus. Tai kelia grėsmę tiek vartotojų sveikatai ir saugai, tiek aplinkai.

Nors ataskaitoje neanalizuojami šiame poskyryje išvardyti neekonominiai išmaniųjų telefonų klastojimo padariniai, aišku, kad jie yra labai svarbūs visuomenei ir į juos būtina atsižvelgti analizuojant šį reiškinį.

⁸ „Counterfeit ICT equipment“ („Klastojama IRT įranga“), ITU techninė ataskaita, 2015 m. gruodžio mėn.

Avenida de Europa, 4,
E-03008 - Alicante
Spain

INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS
TEISIŲ PAŽEIDIMO IŠMANIŲJŲ
TELEFONŲ SEKTORIJE
EKONOMINIAI NUOSTOLIAI

